Lietas arhīva Nr. A42-00122-23/8
ECLI:LV:ADRJRIT:2023:0524.A420251421.8.S

ADMINISTRATĪVĀ RAJONA TIESA
RĪGAS TIESU NAMS

SPRIEDUMS
Latvijas tautas vārdā

Rīgā 2023.gada 24.maijā

Administratīvā rajona tiesa
šādā sastāvā: tiesnese D.Grabovska,

piedaloties pieteicējas SIA „ALFOR" pilnvarotajam pārstāvim /pers. A/ un atbildētājas Ķekavas novada pašvaldības pusē pieaicinātās iestādes Ķekavas novada domes pilnvarotajam pārstāvim /pers. B/,

atklātā tiesas sēdē izskatīja administratīvo lietu, kas ierosināta, pamatojoties uz SIA „ALFOR" pieteikumu par Ķekavas novada pašvaldības 2021.gada 22.septembra lēmuma Nr.48 (protokols Nr.12/2021) „Par izsniegtās atļaujas organizēt azartspēles /adrese/, Ķekavas pagastā, Ķekavas novadā, atcelšanu" atcelšanu.

Aprakstošā daļa

[1] Ar Ķekavas novada pašvaldības 2021.gada 22.septembra lēmumu Nr.48 (protokols Nr.12/2021) „Par izsniegtās atļaujas organizēt azartspēles /adrese/, Ķekavas pagastā, Ķekavas novadā, atcelšanu" (turpmāk – lēmums) nolemts atcelt ar Rīgas rajona Ķekavas pagasta padomes 2004.gada 13.augusta lēmumu Nr.2.3.6.§ „Par piekrišanas atļaujām tirdzniecībai un komercdarbībai", protokols Nr.11, SIA „ALFOR" izsniegto piekrišanas atļauju organizēt azartspēles /adrese/, Ķekavas pagastā, Ķekavas novadā (*lietas 22.-25.lapa*).

Lēmums pamatots ar turpmāk minētajiem argumentiem.

[1.1] Pēc tam, kad pieteicējai tika izsniegta atļauja spēļu zāles atvēršanai un attiecīgo azartspēļu organizēšanai, mainījušies lietas tiesiskie apstākļi, jo ir stājušies spēkā vairāki grozījumi Azartspēļu un izložu likumā, kas būtiski papildinājuši pašvaldību kompetenci azartspēļu regulēšanas jomā, paredzot tām kompetenci ne tikai atteikt izsniegt atļauju, bet arī atcelt jau izsniegtu atļauju, ja azartspēļu organizēšana konkrētajā vietā rada būtisku valsts un attiecīgās administratīvās teritorijas iedzīvotāju interešu aizskārumu, kā arī noteikt teritoriālu azartspēļu organizēšanas aizliegumu.

[1.2] Ķekavas ciemam, tāpat kā citām Pierīgas apdzīvotajām vietām, raksturīgs augsts gados jaunu iedzīvotāju īpatsvars. Ķekavas jauno ideju centrs, kas ir jauniešu pulcēšanās vieta, atrodas 200 metru, Ķekavas vidusskolas sākumskolas klases – 350 metru, bet Ķekavas vidusskolas pārējās klases – 650 metru attālumā no spēļu zāles /adrese/, Ķekavas pagastā, Ķekavas novadā (turpmāk – Spēļu zāle). Ķekavas vidusskolā mācās vairāk kā 1300 skolēnu.

[1.3] Spēļu zāle faktiski atrodas sabiedriskā transporta pieturvietā. Šāds novietojums veicina Spēļu zāles apmeklējumu arī tādām personām, kuras sākotnēji nav vēlējušās to darīt, bet, piemēram, meklē patvērumu nelabvēlīgu laikapstākļu dēļ, gaidot transportlīdzekli.

[1.4] Pretēji starptautiskajai praksei, minētā Spēļu zāle atrodas tuvāk par 100 metriem no baznīcas.

[1.5] Lēmumā noteiktais pamattiesību ierobežojums pasargā personas no pieejas spēļu zālēm un līdz ar to arī no potenciālas azartspēļu atkarības, jo spēļu zāļu pieejamība ir viens no atkarību veicinošiem faktoriem. Tātad minētais ierobežojums ļauj aizsargāt citu cilvēku tiesības un sabiedrības labklājību.

Nepastāv tādi alternatīvi līdzekļi, kas ierobežotu personas pamattiesības mazāk nekā ar lēmumu noteiktais ierobežojums un kuri vienlaikus ļautu sasniegt šā ierobežojuma leģitīmo mērķi vismaz tādā pašā kvalitātē. Lēmumā noteiktais pamattiesību ierobežojums ir nepieciešams leģitīmo mērķu – citu cilvēku tiesību un sabiedrības labklājības aizsardzība – sasniegšanai.

Noteiktais pamattiesību ierobežojums skar vienu komersantu, bet ar leģitīmo mērķi aizsargātās tiesības un intereses attiecas uz daudz plašāku personu loku un labumu no šā ierobežojuma gūst visa sabiedrība.

[1.6] Azartspēļu spēlēšana jaunībā ir saistīta ar augstāku risku veidoties azartspēļu atkarībai turpmākās dzīves laikā, kā arī pastāv cieša sakarība starp azartspēļu spēlēšanu un antisociālu un vardarbīgu uzvedību, īpaši jauniešu vidū. Citu valstu prakse kopumā liecina par centieniem spēļu zāles attālināt no skolas vecuma jauniešu pulcēšanās vietām.

Ķekavas novada dome lēmumā norādījusi, ka sabiedrības interešu aizskārums konstatējams arī citās vecuma grupās. Spēļu zāles atrašanās šādā centrālā un visiem pieejamā publiskā vietā pakļauj iedzīvotājus literatūrā plaši atzītajam azartspēļu kaitīgo seku iestāšanās riskam. Īpaši svarīgi no azartspēļu kaitīgās ietekmes ir pasargāt iedzīvotājus ar zemiem ienākumiem.

[1.7] Spēļu zāles sniegtie pakalpojumi nekādā gadījumā nevar tikt uzskatīti par sabiedrībai vitāli svarīgiem. Pieņemot, ka minētā Spēļu zāle tiks slēgta, minētais pakalpojums Ķekavas novada iedzīvotājiem būs pieejams Rīgā. Tādējādi iespējamais interešu aizskārums nav vērtējams kā būtisks.

[1.8] Ķekavas novada dome no 2021.gada 27.augusta līdz 2021.gada 3.septembrim savā tīmekļa vietnē www.kekava.lv organizēja iedzīvotāju aptauju ar mērķi noskaidrot, vai sabiedrība atbalsta spēļu zāles darbības turpināšanu. Kopumā saņemta 1361 atbilde, 88,4 % respondentu atbalsta Spēļu zāles slēgšanu, bet 158 jeb 11,6 % no atbildēm norādīts, ka minētās Spēļu zāles darbība saglabājama.

Ķekavas novada dome secināja, ka Spēļu zāles darbība rada būtisku valsts un administratīvās teritorijas iedzīvotāju interešu aizskārumu, proti,

uzņēmēja interese gūt peļņu no komercdarbības azartspēļu un izložu jomā nav samērīga ar Ķekavas novada iedzīvotāju kopējām interesēm.

[2] Pieteicēja vērsās tiesā ar pieteikumu par lēmuma atcelšanu (*lietas 3.-17., 46.-52.lapa*). Pieteikums pamatots ar turpmāk minētajiem argumentiem.

[2.1] Pieteicējai nav bijusi iespēja sadarboties ar pašvaldību par lēmumā norādīto apstākļu skaidrošanu.

[2.2] Pieteicēja uzskata, ka pašvaldība kļūdaini piemērojusi Administratīvā procesa likuma 85.panta otrās daļas 4.punktu. Tas vien, ka Azartspēļu un izložu likuma 42.panta sestā daļa tika ieviesta pēc atļaujas izdošanas, pati par sevi nav pietiekošs arguments, lai pieņemtu lēmumu. Pašvaldība nav norādījusi precīzu un pamatotu būtisku valsts un attiecīgās administratīvās teritorijas iedzīvotāju interešu aizskārumu.

Turklāt, minētā tiesību norma ir spēkā jau kopš 2006.gada 4.jūlija, ir pagājis pietiekoši ilgs laiks, lai nebūtu pietiekami tikai atsaukties uz grozījumu ieviešanu kā tādu. Pieteicēja atsaucas uz Augstākās tiesas 2021.gada 25.februāra spriedumu lietā Nr.SKA-510/2021.

[2.3] Pieteicēja uzskata, ka pašvaldība kļūdaini piemērojusi Azartspēļu un izložu likuma 42.panta sesto daļu. Konkrētajā gadījumā pašvaldība nav noskaidrojusi jēdziena „būtiskas valsts un attiecīgās administratīvās teritorijas iedzīvotāju intereses" saturu atbilstoši Augstākās tiesas praksē nostiprinātajām vadlīnijām, tādā veidā rīkojoties patvaļīgi. Faktiskie apstākļi neliecina par to, ka azartspēļu organizēšana radītu būtisku kaitējumu valsts un attiecīgās administratīvās teritorijas iedzīvotāju interesēm.

Pieteicēja vērš uzmanību, ka neviens no lēmumā norādītajiem pamatiem būtisku interešu aizskāruma esamībai nav pietiekošs un konkrēti attiecināms uz Spēļu zāli un atļaujas atcelšanu. Azartspēļu un izložu likums aizsargā ne vien sabiedrības intereses, bet arī komersantu, kas veic attiecīga rakstura licencētu komercdarbību, tiesības. Azartspēļu un izložu likuma mērķis nav pilnībā izskaust azartspēles, bet gan komersanta un sabiedrības intereses saskaņot. Tāpēc azartspēļu organizēšanas aizliegumam nav pietiekami vispārīgi atsaukties uz azartspēļu kaitīgo ietekmi un cilvēku klātbūtni attiecīgā vietā.

[2.4] Ķekavas novada domes atsauce uz pētījumiem, kas attiecināmi uz jauniešiem, ir pārlieku vispārīga un nekonkrēta, jo tajās izdarītie secinājumi nevar tikt objektīvi attiecināti tieši un konkrēti uz Spēļu zāli. Pati Ķekavas novada pašvaldība lēmumā norāda, ka Spēļu zāles tuvumā nav izglītības iestāžu.

Jauniešu skaita īpatsvars Ķekavas ciemā arī nenorāda uz būtisku šīs sabiedrības grupas interešu aizskārumu, tā kā azartspēļu pakalpojumu sniegšanas ietvarā šī ir jau tāpat īpaši pasargāta sabiedrības grupa, nepieļaujot tās jebkāda apmēra iekļaušanu azartspēļu pakalpojumu mērķauditorijā.

[2.5] Ķekavas novada dome atsaucas uz citu valstu pētījumiem, kurās ir atšķirīgs nacionālais regulējums attiecībā uz azartspēļu, it īpaši „zemes" azartspēļu organizēšanu. Ķekavas ciema faktiskā situācija nav salīdzināma ar šīm valstīm.

[2.6] Spēļu zāles atrašanās sabiedriskā transporta pieturas tuvumā nav pietiekošs pamats, lai saskatītu būtisku interešu aizskārumu. Apdzīvotām vietām ir tipiska blīva apbūve un transporta infrastruktūra. Komersanti vienmēr ir ieinteresēti, lai to pakalpojumu sniegšanas vietas būtu pieejamas tiem cilvēkiem, kas šos pakalpojumus vēlas izmantot.

[2.7] Pieteicējai nav saprotams, kā Ķekavas novada pašvaldība nonākusi pie secinājuma, ka Spēļu zāli apmeklē personas, kas to nav vēlējušās darīt, jo patveras tās telpās sliktu laikapstākļu dēļ. Spēļu zālei blakus novietotā sabiedriskā transporta pietura ir aprīkota ar nojumi, kuru personas izmanto, lai patvertos no sliktiem laikapstākļiem.

[2.8] Doles-Ķekavas Evaņģēliski luteriskās baznīcas attālums līdz Spēļu zālei ir aptuveni 100 metri. Neviena tiesību norma neparedz, kāds attālums starp azartspēļu organizēšanas vietām un, piemēram, reliģisko organizāciju izmantotajām apbūvēm ir uzskatāms par tādu, kas automātiski pamato būtiska interešu aizskāruma pastāvēšanu.

[2.9] Pieteicējas ieskatā pašvaldība konkrētajā gadījumā pārkāpusi patvaļas aizlieguma principu, tiesiskās drošības un tiesiskās paļāvības principu, kā arī samērīguma principu.

[2.10] Absolūta ierobežojuma noteikšana azartspēļu organizēšanai nemaz nevar tikt uzskatīta par reālu un iespējamu alternatīvu. Ķekavas novada pašvaldība pārkāpusi tai piešķirto rīcības brīvības apjomu.

[3] Ķekavas novada pašvaldība rakstveida paskaidrojumos tiesai (*lietas 30.-34., 60.-62.lapa*) pieteikumu neatzīst, atsaucoties uz lēmumā minētajiem argumentiem. Papildus norāda turpmāk minēto.

[3.1] Pašvaldības dome ir tiesīga patstāvīgi pieņemt lēmumus pašvaldības iedzīvotāju interesēs. Konkrētajā lietā vēršanās pie pieteicējas, lai tā sniegtu savu viedokli, nav vērtējama par apstākli, kas varētu būtiski ietekmēt lēmumu.

[3.2] Ķekavas novada dome vērš uzmanību, ka konkrētā lieta skar jau izdota administratīvā akta atcelšanu, nevis jauna izdošanu. Kopš administratīvā akta pieņemšanas ir mainījušies lietas faktiskie un tiesiskie apstākļi. Šobrīd ir papildināta pašvaldību kompetence azartspēļu regulēšanas jomā, paredzot tām kompetenci ne tikai atteikt izsniegt atļauju, bet arī atcelt jau izsniegtu atļauju, ja azartspēļu organizēšana konkrētajā vietā rada būtisku valsts un attiecīgās administratīvās teritorijas iedzīvotāju interešu aizskārumu, kā arī noteikt teritoriālu azartspēļu organizēšanas aizliegumu.

Pašvaldība atsaucas uz grozījumiem Azartspēļu un izložu likumā, kā arī Ministru kabineta 2021.gada 14.jūlija rīkojumu Nr.509 „Par Azartspēļu un izložu politikas pamatnostādnēm 2021.-2027. gadam" (turpmāk - pamatnostādnes).

Norāda, ka tiesības vērtēt, vai ir noticis būtisks valsts un attiecīgās administratīvās teritorijas iedzīvotāju interešu aizskārums, ir vienīgi pašvaldībai. Minētā aizskāruma konstatēšanai nepieciešams veikt objektīvu un neitrālu analīzi, bet ieinteresētās personas viedoklis šajā sakarā nav par tādu uzskatāms.

[3.3] Ķekavas novada dome atsaucas uz Administratīvās apgabaltiesas 2009.gada 10.novembra spriedumu lietā Nr.A42546107, kur ir sniegts vērtējums par līdzīgiem faktiskajiem un tiesiskajiem apstākļiem. Vērš uzmanību uz to, ka arī Augstākā tiesa 2010.gada 17.jūnija spriedumā lietā Nr.SKA-227/2010 konkrētajā lietā norādīto interpretāciju ir atzinusi par pareizu.

[3.4] Pieteicēja maldīgi uzskata, ka pašvaldība kā mainījušos faktisko un tiesisko apstākli norāda tikai 2006.gada 8.jūnija grozījumus Azartspēļu un izložu likumā. Lēmumā pašvaldība atsaucas arī uz 2021.gada grozījumiem, kā arī Ministru kabineta apstiprinātajām Azartspēļu un izložu politikas pamatnostādnēm.

[3.5] Ķekavas novada domes ieskatā, pieteicēja pieteikumā netieši norāda, ka lēmums ir politisks, nevis balstīts patiesos nolūkos rūpēties par iedzīvotāju interesēm. Jebkura pašvaldība lēmumus pieņem politiskā procesā, kas ir viens no dažiem iedzīvotājiem pieejamajiem tiesiskajiem instrumentiem, kā pārstāvēt savas intereses vietējā un valsts mērogā, un to stingri regulē Politisko partiju likums.

Pašvaldība vērš uzmanību, ka tā rīkoja iedzīvotāju aptauju ar mērķi noskaidrot, vai sabiedrība atbalsta Spēļu zāles darbības turpināšanu. Lai gan Augstākā tiesa norādījusi, ka pašvaldības veiktā iedzīvotāju aptauja pati par sevi nevar būt pietiekams pamats, lai konstatētu būtisku sabiedrības interešu aizskārumu, tomēr aptaujas rezultāti skaidri norāda, ka sabiedrība kopumā pret konkrēto azartspēļu organizēšanas vietu izturas noraidoši.

[3.6] Pieteicēja kļūdaini interpretē Azartspēļu un izložu likuma normas, cenšoties nepamatoti norādīt uz samazinātu pašvaldību kompetenci azartspēļu organizēšanas jomā. Atbilstoši Tieslietu ministrijas sniegtajam skaidrojumam pašvaldībai, 2021.gada 17.aprīļa grozījumi Azartspēļu un izložu likumā ir uzskatāmi par apzinātu likumdevēja soli, lai turpinātu jau 2006.gadā iesākto procesu, proti, pakāpeniski palielinātu pašvaldību kompetenci

azartspēļu regulēšanas jomā. Tādējādi minētie grozījumi piešķir pašvaldībai plašākas pilnvaras, tostarp arī tiesības noteikt azartspēļu organizēšanas aizliegumu visā novada teritorijā, ciktāl tas nav pretrunā ar augstāka juridiskā spēka normatīvajiem aktiem.

[3.7] Ķekavas novada dome necenšas panākt vispārēju azartspēļu aizliegumu. Ņemot vērā, ka novadā ir tikai viena spēļu zāle, uzskata, ka pieteicēja nepamatoti interpretē pašvaldības rīcību, atceļot licenci vienai konkrētai spēļu zālei, tā, ka pašvaldība vēlētos panākt pilnīgu azartspēļu aizliegumu savā administratīvajā teritorijā.

Ķekavas novada dome nenoliedz, ka vienīgās Spēļu zāles darbības pārtraukšana nozīmētu to, ka novadā šādu izklaides iespēju vairs nebūs. Sekojot pieteicējas viedoklim, varētu kļūdaini pieļaut, ka jebkurā pašvaldībā, kurā ir tikai viena spēļu zāle, tās darbību nekādos apstākļos nedrīkstētu pārtraukt. Taču minētais apstāklis pats par sevi neliecina par pašvaldības nodomu pilnībā izskaust azartspēļu organizēšanu, turklāt tas arī nebūtu tiesiski iespējams, jo Azartspēļu un izložu likuma 42.panta trešā daļa skaidri nosaka, ka azartspēles ir atļauts organizēt četru un piecu zvaigžņu viesnīcās visā valsts teritorijā arī bez attiecīgās pašvaldības atļaujas.

[3.8] Lēmumā nav norādīts, ka Spēļu zāle atrodas tālu no izglītības iestādēm, kā to norāda pieteicēja pieteikumā, bet, tieši pretēji, pārāk tuvu tām.

[3.9] Lēmumā minēta starptautiskā prakse, kas norāda uz to, ka vairāku valstu regulējums nepieļautu spēļu zāles atrašanos tik tuvu izglītības iestādēm, kā tas ir Ķekavā.

[3.10] Nav saprotams pieteicējas apgalvojums par to, ka vairākās citās valstīs veiktie pētījumi nebūtu attiecināmi uz Ķekavas ciemu. Minētie starptautiskie pētījumi ir globāla rakstura un arī Ministru kabinets ir tos ņēmis vērā, apstiprinot Azartspēļu un izložu politikas pamatnostādnes.

[4] Tiesas sēdē pieteicējas pārstāvis pieteikumu uzturēja, papildus norādot, ka pieteicēja apzinās, ka azartspēļu zāles pēc būtības nav nekādi „gaismas nesēji", tomēr ir komercdarbības veids, kā arī nozare, kura daļu sabiedrības interesē. Vienlaicīgi azartspēļu nozares darbība šobrīd normatīvi ir reglamentēta un uzraudzīta, pašvaldībām ir tiesības noteikt vietas, kurās konkrētajai nozarei darboties, kurās nē. Savukārt Ķekavas novada domes argumenti par būtisku valsts un sabiedrības interešu aizskārumu ir ļoti vispārīgi par konkrētas komercdarbības nozares negatīvo ietekmi kopumā, nav apzināta konkrētās administratīvās teritorijas, konkrētās vietas ietekme uz sabiedrības interesēm. Saskaņā lēmumā politisku motivāciju izskaust azartspēles kā komercdarbības nozari no konkrētās pašvaldības administratīvās teritorijas, kas nav juridiski korekti pamatota. Ar lēmumu nav līdzsvarotas komersanta un sabiedrības intereses.

[5] Tiesas sēdē Ķekavas novada domes pārstāvis skaidroja, ka pašvaldība realizē savu vēlētāju gribu par vidi, kādā tie vēlas dzīvot, ka komersants izmanto Spēļu zāles atrašanās vietu un ap to esošo infrastruktūru un iedzīvotāju plūsmu savās interesēs, jo vairāk iedzīvotāju Spēļu zāles tuvumā apgrozās, jo lielāka iespēja cilvēkam nokļūt Spēļu zāles radītajā negatīvajā vidē, proti, cilvēku plūsma korelē ar Spēļu zāles negatīvo ietekmi. Aicina komersantu izvēlēties citu darbības vietu.

Motīvu daļa

[6] Lietā ir strīds par to, vai azartspēļu organizēšana /adrese/, Ķekavas pagastā, Ķekavas novadā, kā arī Spēļu zāles atrašanās konkrētajā vietā rada valsts un attiecīgās pašvaldības teritorijas iedzīvotāju interešu aizskārumu. Lietā noskaidrojams, vai Ķekavas novada dome pamatoti atcēla ar Rīgas rajona Ķekavas pagasta padomes 2004.gada 13.augusta lēmumu Nr.2.3.6.§ „Par piekrišanas atļaujām tirdzniecībai un komercdarbībai", protokols Nr.11, SIA „ALFOR", reģistrācijas numurs /reģistrācijas numurs/, izsniegto piešķiršanas atļauju organizēt azartspēles /adrese/, Ķekavas pagastā, Ķekavas novadā.

[7] Izskatāmajā lietā lēmums pieņemts, pamatojoties uz Azartspēļu un izložu likuma 42.panta sesto daļu, atbilstoši kurai, ja azartspēļu organizēšana konkrētajā vietā rada būtisku valsts un attiecīgās administratīvās teritorijas iedzīvotāju interešu aizskārumu, pašvaldības dome ar motivētu lēmumu ir tiesīga atcelt izsniegto atļauju atvērt kazino, spēļu zāli, bingo zāli, totalizatoru vai derību likmju pieņemšanas vietu un organizēt attiecīgās azartspēles konkrētajās telpās.

Savukārt, lai nodrošinātu privātpersonas, kurai izsniegtā atļauja tiek atcelta, tiesisko aizsardzību, minētā panta septītā daļa noteic, ka šādā gadījumā pašvaldības izsniegtā atļauja zaudē spēku pēc pieciem gadiem, skaitot no attiecīgā domes lēmuma spēkā stāšanās dienas.

Kā pamatoti norādīts Ķekavas novada domes sniegtajā paskaidrojumā, vienlaicīgi šāds secinājums izriet arī no Augstākās tiesas 2014.gada 29.maija sprieduma lietā Nr.SKA-83/2014, lēmuma, ar kuru atcelta atļauja organizēt azartspēles, procesuālā spēkā esība iestājās vispārīgā kārtībā, proti, ar tā paziņošanu adresātam (pieteicējai), savukārt tiesiskās sekas, kas paredzētas administratīvajā aktā (materiālā spēkā esība), iestājas pēc pieciem gadiem, skaitot no lēmuma paziņošanas brīža (no procesuālās spēkā esības iestāšanās brīža).

Pieteicēja pamatoti pieteikumā norāda, ka pašvaldībai, piemērojot Azartspēļu un izložu likuma 42.panta sesto daļu, lēmumā ir jānorāda, vai ir mainījušies faktiskie un tiesiskie apstākļi, kādi bija atļaujas organizēt azartspēles konkrētajā adresē izsniegšanas laikā, kā arī vienlaicīgi jāpamato, ka izsniegtās atļaujas palikšana spēkā skars būtiskas sabiedrības intereses.

[8] Atbilstoši Azartspēļu un izložu likuma 42.panta trešajai daļai, ja azartspēles paredzēts rīkot vietā, uz kuru nav attiecināmi šā likuma 41.panta otrajā daļā noteiktie ierobežojumi, par atļauju organizēt azartspēles katrā konkrētajā gadījumā lemj pašvaldības dome, izvērtējot to, vai azartspēļu organizēšana konkrētajā vietā nerada būtisku valsts un attiecīgās administratīvās teritorijas iedzīvotāju interešu aizskārumu.

Satversmes tiesa, interpretējot minēto tiesību normu, atzinusi, ka pašvaldība var rīkoties divējādi – noteikt konkrētus ierobežojumus teritorijas plānojumā (kura pieņemšanā attiecīgi jau ir izvērtas dažādas iesaistītās intereses) un individuālo lēmumu par atļaujas izsniegšanu vai atcelšanu pamatot ar attiecīgo teritorijas plānojumu vai, ja attiecīgais jautājums nav noregulēts teritorijas plānojumā, izvērtēt azartspēļu organizēšanas pieļaujamību personas iecerētajā vietā katrā konkrētā gadījumā atsevišķi un individuālo lēmumu pamatot ar konkrētās vietas individuālo izvērtējumu (*Satversmes tiesas 2019.gada 16.maija sprieduma lietā Nr.2018-17-03 18.5. un 20.2.3.punkts*).

Atsaucoties uz Azartspēļu un izložu likuma 42.panta sestās daļas interpretāciju, tiesa atzīst, ka lietā nav strīda par to, ka ir mainījušies faktiskie un tiesiskie apstākļi, kādi bija atļaujas organizēt azartspēles konkrētajā adresē izsniegšanas laikā. Konkrēti, 2004.gadā, kad pieteicējai tika izsniegta atļauja organizēt azartspēles Spēļu zālē, Ķekava bija ciemats, šobrīd – pilsēta, iedzīvotāju skaits ir vairakkārt palielinājies, kā arī notiek infrastruktūras attīstība, radušās jaunas izglītības iestādes, sporta komplekss, kultūras centi. Tāpat no normatīvā regulējuma maiņas redzams, ka ar 2006.gadā veiktajiem grozījumiem Azartspēļu un izložu likumā ir noteiktas tiesības pašvaldībai atcelt jau izdotu atļauju azartspēļu organizēšanai konkrētā administratīvajā teritorijā, lēmumu pamatojot ar būtisku valsts un attiecīgās administratīvās teritorijas iedzīvotāju interešu aizskāruma izvērtējumu.

Savukārt 2021.gada grozījumi Azartspēļu un izložu likumā noteic pašvaldībai tiesības izdot saistošos noteikumus teritorijas plānojuma veidā, ar ko ierobežot teritorijas, kurās pieļaujams organizēt azartspēles, kura pieņemšanā attiecīgi jau ir izvērtas dažādas iesaistītās intereses.

No lietas materiāliem izriet, ka Ķekavas novada domes 2021.gada 8.septembra sēdē pieņemtie saistošie noteikumi Nr.22/2021 „Par azartspēļu

organizēšanu Ķekavas novadā" nav attiecināmi uz pieteicējas gadījumu, jo pieteicējai līdz šo noteikumu spēkā stāšanās brīdim ir izsniegta azartspēļu organizēšanas vietas licence vai citos normatīvajos tiesību aktos ir atļauts organizēt azartspēles. Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrs 2021.gada 21.decembrī izdeva rīkojumu Nr.1-2/11040 „Par Ķekavas novada domes 2021.gada 8.septembra saistošo noteikumu Nr.22/2021 „Par azartspēļu organizēšanu Ķekavas novadā" darbības apturēšanu". Ar Satversmes tiesas 2023.gada 20.aprīļa spriedumu lietā Nr.2022-13-05 Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministra rīkojums atzīts par tiesisku un pamatotu. Vienlaicīgi minētais spriedums nav tieši attiecināms uz izskatāmo lietu.

Izskatāmajā lietā ir izšķirams strīds, vai Ķekavas novada dome ir pamatojusi izsniegtās atļaujas organizēt azartspēles Spēļu zālē konkrētajā adresē atcelšanu ar būtisku sabiedrības interešu aizsardzību, samērojusi to ar pieteicējas tiesībām nodarboties ar konkrētu komercdarbību, vai Ķekavas novada dome, atceļot atļauju organizēt azartspēles pieteicējai konkrētajā Spēļu zālē, ir rīkojusies tiesiski, nav pārkāpusi tiesību normās noteikto rīcības brīvību.

[9] Likumdevējs pašvaldībām piešķīris tiesības izvērtēt iedzīvotāju interešu iespējamo aizskārumu, ņemot vērā vietējos apstākļus. Pieņemot individuālo lēmumu, jāņem vērā likumdevēja iezīmētais leģitīmais mērķis ierobežojumu noteikšanai, kas tieši noteikts Azartspēļu un izložu likuma 2.panta pirmajā daļā – nodrošināt sabiedrības interešu un spēlētāju tiesību aizsardzību – un netieši izriet no tiem ierobežojumiem, kas skaidri noteikti likuma 41.panta otrajā daļā. No Azartspēļu un izložu likuma 42.panta trešās daļas formulējuma izriet, ka ierobežojoša lēmuma apsvērumiem ir jābūt konkrētās vietas apstākļos pietiekami precīzi pamatotiem (*Augstākās tiesas 2012.gada 14.decembra sprieduma lietā Nr.SKA-9/2012 10.punkts*).

Jēdziens „būtisks iedzīvotāju interešu aizskārums" ir atklāts juridisks jēdziens. Tas iekļauts likumā, lai pašvaldībai būtu iespējams novērtēt iespējamās azartspēļu organizēšanas vietas atrašanās riskus savā administratīvajā teritorijā un tos samazināt (*Augstākās tiesas 2010.gada 18.jūnija sprieduma lietā Nr.SKA-289/2010 (A42545506) 7. un 8.punkts*). Pašvaldībai ir ar likumu piešķirta novērtējuma brīvība, kuru pārbaudīt tiesā ir iespējams tikai ierobežoti. Taču novērtējuma brīvībai ir robežas. Tās nosaka patvaļas aizlieguma un procesuālā taisnīguma principi (*Levits E. Ģenerālklauzulas un iestādes (tiesas) rīcības brīvība. Likums un Tiesības, 5.sēj., Nr.7, 111.punkts*), (*Augstākās tiesas 2012.gada 30.oktobra sprieduma lietā Nr.SKA-5/2012 (A42556606) 8.punkts*). Augstākā tiesa arī atzinusi, ka, vērtējot sabiedrības interešu aizskāruma esību un būtiskumu, pašvaldībai jāraugās, lai pakalpojuma sniegšanas ierobežojumi nesniegtos tiktāl, ka pakalpojumu sniegšanas iespēja attiecīgajā administratīvajā teritorijā faktiski tiek izslēgta, pamatojot šādu lēmumu ar vispārīgu vērtību aizsardzību, ka iedzīvotāju liela daļa vai vairākums pret azartspēļu zāles atvēršanu izturas noliedzoši. Tādēļ, lai arī pašvaldību kompetenci noteicošā norma tiešā tekstā to neparedz, pašvaldībai, aizliedzot azartspēļu organizēšanu konkrētā vietā, šo jautājumu vēlams aplūkot plašāk, nepieciešamības gadījumā personai norādot uz iespējamām vietām, kurās sabiedrības interešu būtiska aizskāruma riska nav (vai tas ir mazāks) un azartspēļu organizēšana ir iespējama (sal. sk. *Augstākās tiesas 2012.gada 14.decembra spriedums lietā Nr.SKA-9/2012 (A42565807); 2010.gada 18.jūnija spriedums lietā Nr.SKA-289/2010 (A42545506) un 2012.gada 30.oktobra spriedums lietā Nr.SKA-5/2012 (A42556606)*).

Azartspēļu un izložu likuma grozījumu pieņemšanas laikā, izskatot priekšlikumus, norādīts, ka atbilstoši likuma 42.panta trešajai daļai pašvaldība ir tiesīga lemt par konkrētu attālumu katrā konkrētā gadījumā (*8. Saeimas 2006.gada 6.aprīļa sēdes stenogramma, https://www.saeima.lv/lv/transcripts/view/945#atb*).

Tāpat tiesa norāda, ka Augstākā tiesa, sniedzot vadlīnijas attiecībā uz to, pēc kādiem kritērijiem būtu novērtējami konkrēta veida apstākļi, lai tiktu respektēta likumdevēja griba sabalansēt komersantu, spēlētāju un sabiedrības intereses, ir atzinusi, ka kultūras, izglītības un reliģisko organizāciju tuvums ir pamatots kritērijs, jo var provocēt citstarp tieši nepilngadīgo personu interesi par azartspēlēm un tādējādi radīt kaitīgu ietekmi un pretrunas starp azartspēļu un kultūras, izglītības vai reliģisko organizāciju piedāvātajām vērtībām (*Augstākās tiesas 2010.gada 17.jūnija sprieduma lietā Nr.SKA-227/2010 10.punkts, 2010.gada 22.jūnija sprieduma lietā Nr.SKA-318/2010 14.punkts, 2012.gada 30.oktobra sprieduma lietā Nr.SKA-5/2012 10.punkts*).

Uz minēto Augstākās tiesas praksi lēmumā atsaucas arī Ķekavas novada dome.

No minētā izriet, ka likumdevējs pašvaldībai piešķīris plašas tiesības lemt par to, kuros gadījumos azartspēļu organizēšana ir atļaujama un kuros nav. Tāpat pašvaldība, novērtējot iespējamo sabiedrības interešu aizskārumu, ir tiesīga ņemt vērā spēļu zāles attālumu no citiem objektiem, tostarp kultūras un izglītības iestādēm.

Tomēr jāņem vērā, ka arī šajā procesā pašvaldība nevar rīkoties patvaļīgi. Pašvaldības pamatojumam ir jābūt konkrētās vietas apstākļos pietiekami precīzi pamatotiem, nevis vispārīgiem. Proti, lai ievērotu vienlīdzīgas attieksmes principu, azartspēļu izsniegšanas sistēmai ir jābūt pamatotai ar nediskriminējošiem un iepriekš zināmiem objektīviem kritērijiem, lai nodrošinātu, ka iestāžu rīcības brīvības izmantošana tiek ierobežota tādā veidā, lai tā netiktu izmantota patvaļīgi (*Augstākās tiesas 2019.gada 30.janvāra sprieduma lietā Nr.SKA-51/2019 (ECLI:LV:AT:2019:0130.A420224514.2.S) 8.punkts*).

[10] No Ministru kabineta pamatnostādņu 1.pielikuma 4.punkta izriet, ka viena no būtiskākajām problēmām, ar ko saskaras pašvaldības, vēloties izmantot Azartspēļu un izložu likuma dotās tiesības atteikt atļauju azartspēļu vietas darbībai vai atcelt jau iepriekš izsniegtu atļauju, ir Azartspēļu un izložu likuma 42.panta trešajā un sestajā daļā noteiktais nosacījums - pašvaldībai ir jāpierāda, ka azartspēļu organizēšana konkrētajā vietā rada būtisku valsts un attiecīgās administratīvās teritorijas iedzīvotāju interešu aizskārumu. Pašvaldības, vērtējot, vai iedzīvotāju intereses ir aizskartas būtiski vai ne, var izmantot to rīcībā esošos instrumentus. Pašvaldības analizē konkrētās teritorijas apbūvi un infrastruktūru objektu izvietojumu (piemēram, vai tuvumā ir izglītības, kultūras, sporta iestādes, bērnu rotaļu laukumi), apdzīvotības blīvumu, teritorijas attīstības plānojumu, cilvēku (īpaši bērnu un jauniešu) plūsmu konkrētajā vietā, jau esošo azartspēļu vietu un veidu izvietojumu u.tml., veic iedzīvotāju aptaujas u.c., tomēr Latvijas tiesu ieskatā tas ir nepietiekami. Nosakot ierobežojumus azartspēļu pieejamībai, būtu jāvērtē, vai konkrētajā gadījumā tieši aizliegums ir samērīgākais veids, kā sabalansēt nozares darbību un atkarības mazināšanas aspektus, ņemot vēra spēlētāja neierobežotās iespējas pāriet uz interaktīvo vidi un nelicencētām azartspēlēm (*https://likumi.lv/ta/id/324799-par-azartspelu-un-izlozu-politikaspamatnostadnem-20212027-gadam*).

Secīgi tālāk tiesai ir jāpārbauda, vai Ķekavas novada dome, atceļot atļauju organizēt azartspēles pieteicējai konkrētajā vietā, ir rīkojusies tiesiski, nav pārkāpusi tiesību normās noteikto rīcības brīvību, ir veikusi konkrētās vietas individuālo izvērtējumu un būtisko attiecīgās administratīvās teritorijas iedzīvotāju interešu aizskārumu pamatojusi ar azartspēļu organizēšanas vietas atrašanās vietas specifiku, konkrētiem secinājumiem par azartspēļu kaitīgo ietekmi un cilvēku klātbūtni attiecīgajā vietā, kā arī samērojusi attiecīgās administratīvās teritorijas iedzīvotāju interešu aizskārumu ar pieteicējas tiesībām nodarboties ar konkrētu komercdarbību.

[11] No lēmuma konstatējams, ka Ķekavas novada dome, veicot konkrētās vietas individuālo izvērtējumu, būtisko attiecīgās administratīvās teritorijas iedzīvotāju interešu aizskārumu pamatojusi ar azartspēļu organizēšanas vietas atrašanos netālu no izglītības un reliģiskajām iestādēm. Proti, Ķekavas novada dome lēmumā norāda, ka esošās Spēļu zāles telpas atrodas netālu no Ķekavas jauno ideju centra, kas ir jauniešu pulcēšanās vieta (200 metru attālumā no Spēļu zāles), Ķekavas vidusskolas sākumskolas klases (350 metru attālumā), Ķekavas vidusskolas pārējās klases (650 metru attālumā), Spēļu zāle atrodas tuvāk par 100 metriem no Doles-Ķekavas Evaņģēliski luteriskās baznīcas.

Kā papildu arguments minēts, ka Spēļu zāle faktiski atrodas sabiedriskā transporta pieturvietā, ka šāds novietojums veicina spēļu zāles apmeklējumu arī tādām personām, kuras sākotnēji nav vēlējušās to darīt, bet, piemēram, meklē patvērumu nelabvēlīgu laikapstākļu dēļ, gaidot transportlīdzekli.

Tāpat norādīts, ka Ķekavas novada dome no 2021.gada 27.augusta līdz 2021.gada 3.septembrim savā tīmekļa vietnē www.kekava.lv organizēja iedzīvotāju aptauju ar mērķi noskaidrot, vai sabiedrība atbalsta Spēļu zāles darbības turpināšanu. Kopumā saņemta 1361 atbilde, 88,4 % respondentu atbalsta Spēļu zāles slēgšanu, bet 158 jeb 11,6 % no atbildēm norādīts, ka minētās Spēļu zāles darbība saglabājama. Aptaujas rezultātā secināts, ka Spēļu zāles darbība rada būtisku valsts un administratīvās teritorijas iedzīvotāju interešu aizskārumu, proti, uzņēmēja interese gūt peļņu no komercdarbības azartspēļu un izložu jomā nav samērīga ar Ķekavas novada iedzīvotāju kopējām interesēm.

Lēmumā ir analizēti tā pieņemšanai izmantotie tiesiskie un faktiskie apstākļi, kā arī tiesu judikatūra attiecībā uz atļauju izsniegšanu un atcelšanu azartspēļu jomā.

Tāpat lēmumā ir minētas atsauces uz Ministru kabineta pamatnostādnēm.

Ķekavas novada dome, citējot pamatnostādnes, ir norādījusi uz starptautiskajiem un Latvijas pētījumiem par atkarību no azartspēlēm, akcentējot to kaitīgo ietekmi uz cilvēku privāto un profesionālo dzīvi. Piemēram, atbilstoši Tirgus un sabiedriskās domas pētījumu centra SKDS 2016.gada veiktajai aptaujai, 26 procentiem no tiem respondentiem, kuri pēdējo 12 mēnešu laikā ir spēlējuši azartspēles, ir bijuši gadījumi, ka spēle tik lielā mērā pārņem savā varā, ka apkārtējā pasaule uz brīdi pārstāj eksistēt. Nav apšaubāms, ka šāds stāvoklis negatīvi ietekmē personas profesionālo un privāto dzīvi, t.sk. ietekmē nepilngadīgu personu tiesības augt drošā vidē, aizsardzību no vardarbības, apdraudējuma, antisociālas uzvedības un atkarību ietekmes. Azartspēļu spēlēšana bērnībā un pusaudža gados ir saistīta ar augstāku risku veidoties azartspēļu atkarībai turpmākās dzīves laikā. Ir atrasta cieša sakarība starp azartspēļu spēlēšanu un antisociālu un vardarbīgu uzvedību, īpaši jauniešu vidū. Arī vājas sekmes mācībās ir asociētas ar azartspēļu spēlēšanu. Internalizēti simptomi - depresija, trauksme, distress, suicidālas domas, arī ir cieši saistīti ar azartspēļu atkarību, sevišķi jauniešu populācijā. Globāli azartspēļu spēlēšanas izplatība jauniešu vidū pieaug, bet agrīna azartspēļu spēlēšana var palielināt problemātisku azartspēļu paradumu izveidošanos dzīves laikā.

Vienlaikus Ķekavas novada dome pārsūdzētajā lēmumā ir atsaukusies uz pamatnostādnēs minētajiem starptautiskajiem pētījumiem, no kuriem izriet, ka azartspēļu norises vietu attālumam līdz iedzīvotāju dzīvesvietai ir statistiski nozīmīga saikne ar paredzamo problemātisko paradumu izplatību pieaugušo populācijā. Iedzīvotājiem, kuri dzīvo 16 km rādiusā no spēļu zālēm vai kazino, pastāv divas reizes augstāks problemātisku spēlēšanas paradumu attīstības risks nekā iedzīvotājiem, kuri dzīvo lielākā attālumā. Šis risks visaugstākais ir 30 gadus vecu, kā arī vecāku iedzīvotāju vidū. Arī attiecībā uz citiem azartspēļu veidiem šāda saikne ir konstatēta, proti, iedzīvotājiem, kuri dzīvo tuvāk nekā 0,7 km no jebkādas azartspēļu norises vietas, ir 2,05 reizes lielāks problemātisku paradumu attīstības risks nekā iedzīvotājiem, kuri dzīvo vairāk nekā 3 km attālumā. Pētījumos atzīts, ka pastāv saikne starp azartspēļu pieejamību un spēlētāju skaitu. Tā, piemēram, Amerikas Savienoto Valstu veiktajos pētījumos secināts, ka dzīvošana 50 jūdžu attālumā no kazino rada par 50 procentiem augstāku atkarības risku no azartspēlēm, un kazino 10 jūdžu attālumā no personas dzīvesvietas palielina problemātiskās spēlēšanas iespējamību. Līdzīga saikne konstatēta pētījumos Austrālijā, Jaunzēlandē un Kanādā. Šo pētījumu secinājumi ir attiecināmi arī uz Latviju un pieteicēja pēc būtības nav norādījusi, kāpēc cilvēku uzvedība Latvijā atšķiras no minēto valstu iedzīvotāju uzvedības.

Ņemot vērā minēto, Ķekavas novada dome konstatēja, ka ievērojami palielinās risks, ka iedzīvotāji spēlēs azartspēles un viņiem izveidosies problemātiski spēlēšanas paradumi, ja dzīvesvietas tuvumā atrodas spēļu zāle vai kazino. Šādu azartspēļu vietu ierobežošana ir visbūtiskākā teritorijās, kurās ir liels iedzīvotāju blīvums, kā tas ir Ķekavas pašvaldības centrā.

Tā kā valdība aktualizēja azartspēļu un izložu politikas pamatnostādnes, arī Ķekavas novada dome, atsaucoties uz pētījumiem un valsts iestāžu sniegto informāciju, aktualizēja jautājumus par iedzīvotāju ar azartspēlēm saistītajiem riskiem un šo risku palielināšanos, ja dzīvesvietas tuvumā atrodas spēļu zāle vai kazino, kā arī to, ka Ķekava ir mainījusies un attīstījusies no ciemata par pilsētu, kļuvusi par centru vairāku citu attīstības centru iedzīvotājiem, tāpēc atzīstams, ka Ķekavas novada dome pamatoti izmantoja savu rīcības brīvību un uzsāka administratīvo procesu par strīdus atļaujas atcelšanas nepieciešamību.

Ķekavas novada domes ieskatā ir samērotas privātpersonu un visas sabiedrības intereses, norādot argumentus, ka sabiedrības kopējām interesēm konkrētajā gadījumā ir piešķirama prioritāte, tajā skaitā, ar izglītības ieguvi saistītu iestāžu tuvums, reliģiskās iestādes tuvums Spēļu zālei, lai novērstu iespējamo atkarības risku rašanos no azartspēlēm un izlozēm, lai mazinātu sabiedrības veselības riskus un sociālos riskus, kas attiecas kā uz valsts, tā pašvaldību līmeni.

[12] Vērtējot tiesību normas un lietas faktiskos apstākļus to kopsakarā, tiesa atzīst par pamatotu pieteicējas argumentu, ka lēmuma pamatojums ir pārāk vispārīgs, nav konkrētās vietas apstākļos balstīts, pamatojoties uz turpmāko.

[12.1] Lietā nav strīda par azartspēļu industrijas kaitīgo ietekmi uz sabiedrību kopumā, minēto atzīst arī pieteicēja.

Vienlaicīgi nevar būt situācija, kurā Ķekavas novada dome ir devusi savu vērtējumu par atļaujas atcelšanu Spēļu zāles organizēšanai, kas nav balstīts konkrētās vietas apstākļos.

[12.2] Tiesa atzīst par pamatotu pieteicējas argumentu, ka Azartspēļu un izložu likuma normas aizsargā ne vien sabiedrības intereses, bet arī komersantu tiesības, kas veic attiecīga rakstura licencētu komercdarbību. Tāpat norādāms, ka Azartspēļu un izložu likuma mērķis nav pilnībā izskaust azartspēles, bet gan komersanta un sabiedrības intereses saskaņot. Tāpēc pieteicēja pamatoti argumentē, ka azartspēļu organizēšanas aizliegumam nav pietiekami vispārīgi atsaukties uz azartspēļu kaitīgo ietekmi un cilvēku klātbūtni attiecīgai vietai, kā to dara Ķekavas novada dome lēmumā.

[12.3] Būtisku iedzīvotāju interešu aizskārumu Ķekavas novada dome lēmumā visupirms pamato ar tuvējās apkaimes iedzīvotāju aptaujas rezultātiem.

Augstākā tiesa savā praksē līdzīgās lietās konsekventi atzinusi, ka iedzīvotāju vispārīga negatīva attieksme pret azartspēlēm nav pamatots kritērijs ierobežojumam, jo ir pārāk nekonkrēts. Šāds kritērijs pats par sevi nav izmantojams, jo tas vienmēr novestu pie ierobežojuma piemērošanas, tā kā attiecībā uz azartspēļu rīkošanu kāda sabiedrības daļa vienmēr būs noraidoša. Kritērijs par sabiedrības kustības lielu intensitāti (aktivitāti), var būt pamatots vienīgi tad, ja pastāv apstākļi, kas liecina, ka palielinās risks, ka var pieaugt tādu azartspēļu zālē nokļuvušo personu skaits, kurām tur nemaz nav bijis nolūks doties, un vieta nav saderīga ar citu organizāciju piedāvātajām vērtībām. Savukārt kultūras, izglītības un reliģisko organizāciju tuvums ir pamatots kritērijs, jo var provocēt citstarp tieši nepilngadīgo personu interesi par azartspēlēm un tādējādi radīt kaitīgu ietekmi un pretrunas starp azartspēļu un kultūras, izglītības vai reliģisko organizāciju piedāvātajām vērtībām (sk. *Augstākās tiesas 2019.gada 10.decembra sprieduma lietā Nr.SKA-309/2019 10.punktu, 2010.gada 17.jūnija sprieduma lietā Nr.SKA-227/2010 10.punktu, 2010.gada 22.jūnija sprieduma lietā Nr.SKA318/2010 14.punktu, 2010.gada 14.oktobra sprieduma lietā Nr.SKA-404/2010 10.punktu, 2012.gada 30.oktobra sprieduma lietā Nr. SKA-5/2012 10.punktu*).

Tādējādi tuvējās apkārtnes iedzīvotāju vairākuma noraidoša attieksme pret Spēļu zāli, tās atrašanās vietu pēc būtības nav pietiekams pamats atcelt atļauju organizēt azartspēles. Ievērojot minēto, secināms, ka lēmuma pamatojums nav balstīts uz objektīviem apsvērumiem par tieši pieteicējas darbības radītu būtisku valsts un attiecīgās administratīvās teritorijas iedzīvotāju interešu aizskārumu.

[12.4] Vērtējot Ķekavas novada domes argumentu, ka esošā Spēļu zāle rada risku, ka var pieaugt tādu azartspēļu zālē nokļuvušo personu skaits, tai skaitā jauniešu, pasažieru no pieturvietas, kā arī citu personu, kurām nav bijis nolūka iesaistīties azartspēlēs, norādāms turpmākais.

Tiesa konstatē, ka Ministru kabineta pamatnostādnēs ir identificētas esošās situācijas problēmas, gan paredzamie rīcības virzieni, risinājumi un uzdevumi. Minēto pamatnostādņu sadaļā „3.Rīcības virziens – Azartspēļu un izložu pieejamības regulēšana" norādīts, ka ir nepieciešams paplašināt to vietu uzskaitījumu, kur aizliegts organizēt azartspēles, paredzot lēmuma pieņemšanu par azartspēļu organizēšanu tikai valsts līmenī, un normatīvajos aktos noteikt šādus papildu kritērijus jaunu azartspēļu vietu atvēršanai, nosakot, ka aizliegts organizēt azartspēles: a) ēkās vai būvēs, kur izvietotas pirmsskolas izglītības iestādes, pamata un vidējās izglītības iestādes un 250 metru attālumā/perimetrā no to ieejas; b) publiskos spēļu un rekreācijas laukumos un 250 metru attālumā/perimetrā no to ieejas.

Ar minētajām pamatnostādnēm Finanšu ministrija noteikta par atbildīgo institūciju pamatnostādņu īstenošanas koordinēšanā un pamatnostādņu īstenošana paredzēta līdz 2028.gada 1.martam. No minētā tiesa secina, ka politiski Ministru kabinets ir izvirzījis nosacījumu, ka, lai veicinātu sabiedrības interešu aizstāvību, mazinātu ar azartspēlēm un izlozēm saistītos riskus, nodrošinātu kontrolētu, caurskatāmu, legālu, sociāli atbildīgu un atkarības riskus neradošu azartspēļu un izložu organizēšanas vidi, ir nepieciešams noteikt papildu kritērijus jaunu azartspēļu vietu atvēršanai, tajā starpā tādu, kas aizliedz organizēt azartspēles ēkās vai būvēs, kur izvietotas pirmsskolas izglītības iestādes, pamata un vidējās izglītības iestādes un 250 metru attālumā/perimetrā no to ieejas. Tādējādi 250 metru attālums no izglītības iestādēm ir noteikts kā tāds, kas spēj minimizēt azartspēļu organizēšanas vietas ietekmi uz sabiedrību un mazinātu ar azartspēlēm un izlozēm saistītos riskus.

Tiesa konstatē, ka 250 metru attālumā (vietnē *https://www.google.lv/maps*/attālumu mērītājs) no Spēļu zāles neatrodas izglītības iestādes. Kaut arī Ķekavas novada dome norādījusi, ka Ķekavas jauno ideju centrs, kas ir jauniešu pulcēšanās vieta, atrodas 200 metru attālumā, konstatējams, ka konkrētā ēka atrodas vidēji 250 metru attālumā no Spēļu zāles.

Augstākā tiesa ir atzinusi, ka kultūras, izglītības un reliģisko organizāciju tuvums var provocēt, cita starpā, tieši nepilngadīgo personu interesi par azartspēlēm un tādējādi radīt kaitīgu ietekmi un pretrunas starp azartspēļu un minēto organizāciju piedāvātajām vērtībām. Tāpat nav šaubu, ka azartspēļu un kultūras vai izglītības iestāžu piedāvātās vērtības nav saderīgas. Tādējādi šo organizāciju tuvums azartspēļu organizēšanas vietai ir pamatots kritērijs, lai pašvaldība atteiktu organizēt azartspēles šajā vietā (*sk., piemēram, Augstākās tiesas 2010.gada 17.jūnija sprieduma lietā Nr.SKA-227/2010 (lieta Nr.A42546107) 10.punktu; 2010.gada 22.jūnija sprieduma lietā Nr.SKA-318/2010 (lieta Nr.A42452207) 14.punktu*).

Ņemot vērā minēto, tiesa konstatē, ka Spēļu zāle atrodas vietā, kura atbilstoši Ministru kabineta apstiprinātajām pamatnostādnēm atzīta par tādu, kas nerada negatīvu ietekmi uz sabiedrību un nepaaugstina ar azartspēlēm un izlozēm saistītos riskus.

Nav strīda par mācību iestāžu atrašanās vietu attālumu attiecībā pret Spēļu zāli. Vienlaicīgi, par pamatotu atzīstams pieteicējas arguments, ka apmeklētāju lokam ne tikai Spēļu zālē, bet jebkurā azartspēļu organizācijas vietā ir vecuma (pilngadība) ierobežojums, ko kontrolē apsardze, tāpēc nav iespējama nepilngadīgu jauniešu iekļūšana Spēļu zālē.

[12.5] Arī pieturvietas atrašanās tuvu spēļu zālei neiztur kritiku dēļ apstākļa, jo redzams (vietnē *https://www.google.lv/maps/*attālumu mērītājs), ka arī tirdzniecības centrs un veikali atrodas pieturvietas tuvumā, tāpēc maz ticams, ka persona, kura vēlēsies patverties no lietusgāzēm vai puteņa, dosies tieši uz Spēļu zāli, kurā apsardzes darbinieks lūgs uzrādīt personu apliecinošu dokumentu, nevis, piemēram, uz tirdzniecības centru. Turklāt norādāms, ka Spēļu zālei blakus novietotā sabiedriskā transporta pieturvieta ir aprīkota ar nojumi, kuru personas izmanto, lai patvertos no sliktiem laikapstākļiem.

[12.6] Kaut arī reliģiskās organizācijas un azartspēļu organizācijas vietas pēc savām funkcijām un vērtībām ir ļoti atšķirīgas un nav savienojamas, kritiku neiztur Ķekavas novada domes arguments par reliģiskās ēkas tuvumu Spēļu zālei – 100 metri. Jāņem vērā apstāklis, ka Doles-Ķekavas Evaņģēliski luteriskā baznīca konkrētajā vietā atradās jau ilgi pirms 2004.gada 13.augusta, kad pieteicējai tika izdota atļauja organizēt azartspēles Spēļu zālē. Turklāt lietā nav iesniegts neviens pierādījums par to, ka reliģiskā organizācija vai draudzes locekļi būtu izteikuši kādus iebildumus pret Spēļu zāli. Tiesas sēdē Ķekavas domes pārstāvis paskaidroja, ka rakstveidā pašvaldībā nav saņemta neviena sūdzība vai iebildums, ka ir izskanējuši tikai mutvārdu komentāri par Spēļu zāles atrašanos, negācijām.

[12.7] Tāpat no lēmuma konstatējams, Ķekavas novada dome savus argumentus pēc būtības pamato tieši ar azartspēļu nozares, komercdarbības veida negatīvo ietekmi uz sabiedrību pēc būtības, ka no apdzīvotas vietas 2004.gadā šobrīd Ķekava ir kļuvusi par pilsētu, par ko nav strīds, ka pilsētas iedzīvotāji, pamatojoties uz aptaujas rezultātiem, nevēlas konkrētajā vietā Spēļu zāli. Vienlaicīgi nav norādīts neviens arguments, kā arī nav iesniegts neviens pierādījums, ka Spēļu zāles atrašanās vietā Ķekavas novada pašvaldības iedzīvotāji būtu saskārušies ar negatīvām sekām, justos apdraudēti, būtu iesaistīta policija, u.tml. Var pilnībā piekrist Ķekavas novada domes argumentam, ka azartspēļu kā komercdarbības sniegtais pakalpojums sabiedrības interesēm nav vitāli nepieciešams. Tāpat var piekrist, ka tā iedzīvotāju grupa, kura vēlēsies izklaidēties, izmantojot konkrētās nozarē piedāvāto pakalpojumu klāstu, var mērot ceļu, piemēram, uz Rīgu, lai spēlētu. Vienlaicīgi tiesa vērš Ķekavas novada domes uzmanību uz to, ka sabiedrības un komersanta intereses ir jāsamēro. Izskatāmajā lietā lēmums nesatur pietiekamu pamatojumu, kā sabiedrības intereses tiek aizskartas ar konkrētās Spēļu zāles atrašanos konkrētajā vietā. Lēmums satur tikai vispārīgu, negatīvu asociāciju ar azartspēļu nozari kā tādu. Turklāt norādāms, ka konkrētā Spēļu zāle Ķekavas novada pašvaldībā ir vienīgā azartspēļu organizācijas vieta. Ķekavas novada domes arguments, ka komersanta interese gūt peļņu nav samērīga ar Ķekavas novada iedzīvotāju kopējām interesēm, ka 88,4 procenti iedzīvotāju atbalsta Spēļu zāles slēgšanu, nav pietiekams.

[12.8] Izvērtējot Ķekavas novada domes sniegto pamatojumu, tiesa secina, ka pašvaldība konkrētajā gadījumā nav pienācīgi novērtējusi konkrētās Spēļu zāles vietas atrašanās riskus un nav pareizi izmantojusi tai ar likumu piešķirto novērtējuma brīvību.

[12.9] Eiropas Savienības Tiesa, atbildot uz Augstākās tiesas uzdoto prejudiciālo jautājumu, ir norādījusi, ka Eiropas Kopienas dibināšanas līguma 49.pants ir jāinterpretē tādējādi, ka tas pieļauj tādu dalībvalsts tiesisko regulējumu, kāds ir aplūkots pamatlietā, ar kuru pašvaldībām tiek piešķirta liela rīcības brīvība, tām ļaujot atteikt izsniegt atļauju kazino, spēļu zāles vai bingo zāles atvēršanai, pamatojoties uz „būtisku valsts un attiecīgās administratīvās teritorijas iedzīvotāju interešu aizskārumu", ciktāl šī tiesiskā regulējuma mērķis patiešām ir samazināt spēļu iespējas un saskaņoti un sistemātiski ierobežot darbības šajā jomā vai nodrošināt sabiedrisko kārtību un ciktāl kompetento iestāžu rīcības brīvība tiek izmantota pārskatāmā veidā, kurš ļauj pārbaudīt atļaujas izsniegšanas procedūras objektivitāti, kas ir jāpārbauda iesniedzējtiesai (sk. *Eiropas Savienības Tiesas 2012.gada 19.jūlija spriedumu lietā Nr.C-470/11*). Kaut arī izskatāmā lieta pēc būtības nav par atteikumu izdot atļauju organizēt azartspēles, bet par jau izdotas atļaujas anulēšanu, tiesas ieskatā konkrētā Eiropas Savienības Tiesas tēze ir attiecināma uz izskatāmo lietu tiktāl, lai skaidrotu pašvaldības rīcības brīvības jomas izmantošanas objektivitāti, pārskatāmību.

[12.10] Priekšnoteikumi ierobežojumam saņemt atļauju azartspēļu organizēšanas vietu atvēršanai vai šādas atļaujas atcelšana jau pēc savas būtības liek pašvaldībai šim jautājumam pievērsties konceptuāli. Tas nozīmē, ka pašvaldībai vispirms pašai ir jāsaprot, kādā veidā tās teritorijā tiks atļautas un darbosies azartspēļu organizēšanas vietas. Ja tā ir apzinājusi teritorijas, kurās atzīst azartspēļu organizēšanas nepieļaujamību sabiedrisko interešu vārdā, tad tai konsekventi ir jārīkojas, bet pieņemtajam lēmumam ir jābūt konkrētās vietas apstākļos pamatotam.

No Azartspēļu un izložu likuma 42.panta trešās daļas secināms, ka pašvaldībai sabiedrības intereses jāvērtē, aplūkojot konkrētu azartspēļu organizēšanas vietu. Pieņemot individuālo lēmumu, jāņem vērā likumdevēja iezīmētais leģitīmais mērķis ierobežojumu noteikšanai, kas tieši noteikts Azartspēļu un izložu likuma 2.panta pirmajā daļā un netieši izriet no tiem ierobežojumiem, kas skaidri noteikti likuma 41.panta otrajā daļā (*sk. Augstākās tiesas 2019.gada 10.decembra sprieduma lietā Nr.SKA-309/2019 7.punktu ar atsauci uz 2012.gada 14.decembra sprieduma lietā Nr.SKA-*

9/2012 10.punktu).

Ar iepriekš minēto regulējumu pašvaldībām tika piešķirta plaša kompetence. Pirmkārt, azartspēļu organizēšanas atļauju izsniegšanā pašvaldības var vadīties no tā, vai azartspēļu organizēšana konkrētajā vietā tās administratīvajā teritorijā rada būtisku valsts un attiecīgās administratīvās teritorijas iedzīvotāju interešu aizskārumu. Otrkārt, likumdevējs ir atstājis pašvaldību ziņā arī to, kādā veidā tām nodotā kompetence īstenojama (sk. *Augstākās tiesas 2019.gada 10.decembra sprieduma lietā Nr.SKA-309/2019 8.punktu ar atsauci uz Augstākās tiesas 2019.gada 30.janvāra sprieduma lietā Nr.SKA51/2019 8.punktu, 2010.gada 17.jūnija sprieduma lietā Nr.SKA-227/2010 8. un 9.punktu*). Tas nozīmē, ka, īstenojot savu kompetenci, pašvaldībai ir jāsamēro divas konkurējošas intereses. No vienas puses, tā ir komersanta (azartspēļu organizētāja) pakalpojumu sniegšanas brīvība, un no otras puses – valsts un attiecīgās teritorijas iedzīvotāju intereses. No Eiropas Savienības Tiesas un Augstākās tiesas prakses izriet, ka gadījumā, kad tiek ierobežota komersanta pakalpojumu sniegšanas brīvība, pašvaldībai jāņem vērā zināmi priekšnoteikumi. Ierobežojumiem ir jāatbilst samērīguma prasībām, un tie ir jāpiemēro nediskriminējošā veidā. Ierobežojumiem arī ir jābūt piemērotiem, lai nodrošinātu izvirzīto mērķu sasniegšanu tādējādi, ka šiem ierobežojumiem ir saskaņotā un sistemātiskā veidā jāveicina ar derībām saistīto darbību ierobežošana. Tātad būtiski ir ņemt vērā, vai ierobežojuma iemesli ir pamatoti (ir balstīti vispārējo interešu aizsardzībā), vai tie ir samērīgi (t.sk. patiešām sasniedz to mērķi, kam tie paredzēti) un ir ievērots vienlīdzīgas attieksmes princips (pret komersantiem, kuri var pretendēt uz atļauju saņemšanu) (sk. *Augstākās tiesas 2019.gada 10.decembra sprieduma lietā Nr.SKA-309/2019 7.punktu ar atsauci uz Eiropas Savienības Tiesas 2010.gada 3.jūnija sprieduma lietā Nr.C-258/08 Ladbrokes Betting & Gaming un Ladbrokes International 19., 20., un 21.punktu, 2010.gada 3.jūnija sprieduma lietā Nr.C-203/08 Sporting Exchange 26. un 28.punktu, 2012.gada 19.jūlija sprieduma lietā Nr.C470/11 Garkalns 42.–44.punktu, Augstākās tiesas 2019.gada 30.janvāra sprieduma lietā Nr.SKA-51/2019 8.punktu*).

[12.11] Tā kā lēmumā Ķekavas novada dome nav definējusi citus kritērijus azartspēļu organizēšanas atļaujas atcelšanai Spēļu zālei, bet tiesas sēdē atzina, ka Spēļu zāles esība pašvaldības administratīvajā teritorijā ir negācija pati par sevi, ka būtu jāorganizē atsevišķas vietas azartspēļu norisēm kā Lasvegasa, kas neatrodas blīvi apdzīvotā teritorijā, kā arī Azartspēļu un izložu likumā nav noteikti konkrēti ierobežojumi attiecībā uz pieteicējas Spēļu zāles organizēšanas vietu, tiesa uzskata, ka pēc konkrēto apstākļu individuāla izvērtējuma atļaujas atcelšana Spēļu zāles organizēšanai nevar tikt pamatota ar vispārīgu risku, ka azartspēļu organizēšana acīmredzami rada negatīvu ietekmi uz sabiedrību un paaugstina ar azartspēlēm un izlozēm saistītos riskus sabiedrībā kopumā, ar tuvumā esošām kultūras iestādēm un blīvu iedzīvotāju plūsmu.

Ievērojot tiesību normu saprātīgas piemērošanas principu, demokrātiskās iekārtas principu un samērīguma principu, atzīst, ka lēmums nav tiesisks un pamatots.

[1 3] Ņemot vērā šajā spriedumā konstatēto un secināto, tiesa atzīst, ka pārsūdzētais lēmums ir prettiesisks, tāpēc atceļams, savukārt pieteikums – apmierināms.

[14] Par pieteikumu iesniegšanu un lietas ierosināšanu tiesā ir samaksāta valsts nodeva 30 *euro* (*lietas 19.lapa)*.

Saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 126.panta pirmo daļu, ja pieteikums pilnībā vai daļēji apmierināts, tiesa piespriež no atbildētāja par labu pieteicējam viņa samaksāto valsts nodevu.

Savukārt saskaņā ar Ministru kabineta 2013.gada 12.februāra noteikumu Nr.85 „Kārtība, kādā administratīvajā lietā iemaksā, atmaksā un atlīdzina valsts nodevu un iemaksā un atmaksā drošības naudu" 13.punktu valsts nodevu atlīdzina mēneša laikā pēc tiesas vai tiesneša nolēmuma stāšanās spēkā Administratīvā procesa likuma 126.pantā minētajos gadījumos no tās iestādes budžeta līdzekļiem, kura attiecīgajā administratīvajā lietā bijusi pieaicināta atbildētāja pusē.

Ņemot vērā minēto, pieteicējas labā no Ķekavas novada pašvaldības piespriežama samaksātā valsts nodeva 30 *euro* apmērā.

[15] Tiesa papildus norāda, tiesai nav pienākuma atbildēt uz pilnīgi visiem procesa dalībnieku izteiktajiem argumentiem, vien tiem, kuriem ir būtiska nozīme lietā (*Augstākās tiesas 2019.gada 5.jūlija sprieduma lietā Nr.A420204717 10.punkts*). Tiesa ir atbildējusi uz būtiskajiem pieteicējas argumentiem lietā, bet uz pārējiem, kam nav nozīmes no tiesību viedokļa, procesuālās ekonomijas nolūkā atbildes nesniegs.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 246.-251.pantu un 289.-291.pantu, Administratīvā rajona tiesa

nosprieda

apmierināt SIA „ALFOR" pieteikumu par Ķekavas novada pašvaldības 2021.gada 22.septembra lēmuma Nr.48 (protokols Nr.12/2021) „Par izsniegtās atļaujas organizēt azartspēles /adrese/, Ķekavas pagastā, Ķekavas novadā, atcelšanu" atcelšanu.

Piespriest no atbildētāja – Ķekavas novada pašvaldības pusē pieaicinātās iestādes – Ķekavas novada domes – par labu pieteicējai SIA „ALFOR" (reģistrācijas numurs /reģistrācijas numurs/), juridiskā adrese: /adrese/, samaksāto valsts nodevu 30 *euro* apmērā.

Spriedumu var pārsūdzēt Administratīvajā apgabaltiesā viena mēneša laikā no sprieduma sastādīšanas dienas, iesniedzot apelācijas sūdzību Administratīvās rajona tiesas Rīgas tiesu namā.

Tiesnese D.Grabovska